

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

mus: alterius verò, non nisi domum reuerſa, cum ei ſancta per noctem adſiſſet, monens, vt arã adhibita, ventulum ſibi panniculo byſſino, ſuper quem Chriſti corpus poni ſolitum eſt, fieri poſtularet: hocque factò, pleniffimam geminatã lucis gratiam protinùs collatam eſſe. Quid denique Theoderico, Moguntinã diocceſis incolę con- tigerit, ſilentio prætereire non oportet. Is viroque crure debiliſſimus, nuncupato ad diuam Eliſabeth voto, cum eius ſe tumbæ partim reptando, partim aliorum auxilij viam conficiendo repræſentãſſet, nec per decurſum integri menſis quicquam opus aſſecutus fuiſſet, qua venerat, ſolita domum tarditate reuertitur. Cui in itinere ad hunc conſtituto, iuxtaque alium agrotum noctũ quieſcenti, viſum eſt perfundi ſe plurimã aqua, totumque madefcere. Quapropter ſomno experrectus, in adiacentem ſtomachi coepit, querens, ab eo ſe vndis eſſe perſuſum. Qui rem, vt erat, conijciens, nega- ſe quicquam liquoris lecto intuliſſe: ſubiūgitque, credere ſe perſuſionem cuiſcun- di ſalutarem ipſi & eſſe & fore: tantummodo ſurgeret, grefſumque moliretur. Mi- & glorioſa res. Qui cubitum debiliſſimus ierat, ſaniſſimus è lecto ſurrexit: ita vt in poſitos humero ſcipiones, quibus inter reptandum vti ſolebat, ad ſepulcrum diu- matronã ram viuaciter quã feliciter tulerit: adis que pro adepto munere gratia- latus domum remeauerit.

Per viſum reſtituitur claudus.

S U

HISTORIA SANCTI EADMUNDI REGIS ANGLIÆ ET MARTYRIS, AVTHORE ABBONE Floriacenſi Abbate: qui claruit Anno Chriſti 970.

Vide Vitã Oſuualdi Epilcopi Tomo 5. Octobris 15

PRAEFATIO AVTHORIS AD DVN- ſtanum Archiepiſcopum Cantuarienſem.

Dorobernẽ ſis Eccleſia eadem, que Cantuarienſis.

Omino ſanctæ metropolitanæ Dorobernẽſium Eccleſiæ Archiepiſcopo Dunſtano, verè moribus & ætate maturo, Abbo Floriacenſis monachus Leuita, etſi indignus, à Chriſto Domino irriguũ ſuperius & irriguum inferius. Poſtquã à te, venerabilis pater, digreſſus ſum cum multa alacritate cordis, & ad monaſterium, quod nõſti, feſtius redij, coeperunt me obnixè ij, cum quibus fraternã charitate detentus hoſpitando hæc tẽnũs degi, pullare manu ſancti deliderij, vt mirabilium patratoris Eadmundi Regis & martyris paſſionem literis digererem, aſſerentes id poſteris profuturum, tibi gratum, ac meã paruitatis apud Anglorum Eccleſias non inutile monumentum. Audierant enim, quòd iam pluribus ignotam, à nemine ſcriptam, tua ſanctitas ex antiquitatis memoria collectam, hiſtorialiter me præſente retuliſſet domino Roſenſis Eccleſiæ Epilcopo, & Abbati monaſterij, quod dicitur Mealmesbyri, ac alijs circumaſſiſtentibus, ſicut tuus mos eſt, fra- tribus, quos pabulo diuini verbi Latina & patria lingua paſcere non deſinis. Quibus fatebaris oculos ſuſſuſus lachrymis, quòd eam iunior didiciſſes à quodam ſene decre- pito, qui eam ſimpliciter & plena fide referebat glorioſiſſimo Regi Ethelſtano, iure- iurando aſſerens, quòd eãdem die fuiſſet armiger beati viri, qua pro Chriſto marty- occubuit.

Cuius aſſertioni quia intantũ fidem accomodãſti, vt promptuario memoria verba ex integro reconderes, quæ poſtmodũ iunioribus mellito ore eructares: coe- perunt fratres inſtantius meã puſillitati incumbere, vt eorum fruenti deſiderio ſa- riſfacerem, ac pro virium facultate tantorum operum ſeriem perire non ſinere. Quorum petitioni eũm pro ſui reuerentia nollem contradicere, poſthabitis aliquan- tulũ ſecularium literarum ſtudijs, quaſi ad interiorem animæ philoſophiam ma- contuli, dum eius, qui verè philoſophatus eſt in throno regni, virtutes ſcribere pro- poſui: maximè tamen eas, quæ poſt eius obitum ſeculis inauditã factæ ſunt: quibus nemo crederet, niſi eas tuæ aſſertionis irrefragabilis autoritas roborãſſet. Siquidem tu, cui nix capitis credi compellit, quòd referebas de ea, quæ nunc eſt, in corruptio- ne Regis, quidam diligentius requiſiuit, vtrum hæc itã eſſe poſſent. Cuius quaſitioni ambiguum volens purgare tu vaſtã petitiæ ſacrarium, pro exemplo adieciſti, quòd multo magis audientium attonita corda cõcuſſit, quia ſanctus Domini Cuthbertus, incomparabilis conſeſſor & Epilcopus, non ſolũ adhuc expectat diem primæ re- ſurrectionis incorrupto corpore, ſed etiam perſuſus quodam blando tepore. Quod ego

Regis Ed- mundi cor- pus in oc- rupeum ma- net.

Nota lector rem admi- ratione di-

ego admirans pro argumento habui, quo tandem ad sancti Regis gesta elucubrandam certior accessi, fidens de eius & tuis incomparabilibus meritis. Cui primitias mei laboris consecrans, suppliciter obsecro, ut vel vna die veritas mihi tuum oclum in honestum negocium, refecando hinc superflua, suppleto hiata: quoniam ex ore tuo, prater seriem vltimi miraculi, omnia veraciter secutus verax digessi, exhortans omnes ad amorem tanti martyris. Vale pater in Christo.

gnissimam. Porro autem etiam nostra ara e huius S. Cuthberti corpus intergrum reperit. Vide Alani Copi Dialogu 3. cap 29.

NARRATIO.

SSCITI aliquando in Britanniam precario munere in perniciosum auxilium tres Germaniae populi, hoc est, Saxones, Iuti, & Angli, primum Britonibus interdium fuere praesidij. Qui cum saepius bello lacesciti, se & suos defenderent fortiter, illi vero ignaviae operam dantes, quasi proletarij ad solam voluptatem domi residerent, nisi de inuicta fortitudine stipendiariorum militum, quos sibi conduxerant, ipsos miseros indigenas domo patriaque pellere deliberant. factumque est: & exclusis Britonibus, statuunt inter se diuidere victores alienigenae insulam, bonis omnibus fecundissimam: indignum iudicantes, eam

Nouemb. 20 Cap. 1. for. * praesidio.

ignauorum dominio detineri, quae ad defensionem suam idoneis posset praebere sufficientem alimoniam & optimis viris. Qua occasione inducti, orientalem ipsius insulae partem, quae usque hodie lingua Anglorum Eastengle vocatur sortito nomine, Saxones sunt adepti, Iuti & Angli ad alia tendentibus, in quibus suae fortis funiculo potirentur, ne esset cum foedibus vllum de possessione litigium, quibus suppeteret amplitudo terrae ad regnandi emolumentum. Vnde contigit, ut per regiones & provincias diuisa, plurimis primum Ducibus, deinde Regibus, sufficeret vna eademque Britannia.

Britannia a Saxonibus &c. occupatur.

At praedicta orientalis pars, cum alijs, tum eo nobilis habetur, quod aquis penè vndique alluitur: quoniam a subsolano & euro cingitur oceano: ab aquilone vero, immensarum paludum vlgine: quae exorientes propter aequalitatem terrae a mediterraneo ferme totius Britanniae, per centum & eo amplius millia, cum maximis fluminibus descendunt in mare. Ab ea autem parte, qua sol vergitur in occasum, ipsa provincia reliquae insulae est continua, & ob id peruia: sed ne crebra irruptione hostium incursetur, aggere adinstar altioris muri fossa humo praemunitur. Interius vberis glebae satis admodum laeta, hortorum nemorumque amoenitate gratissima, ferarum venatione insignis, pasuis pecorum & iumentorum non mediocriter fertilis. De piscosis fluminibus reticemus, cum hinc eam, ut dictum est, lingua maris allambit, inde plaudibus dilatatis, stagnorum ad duo vel tria millia spatiosorum innumerabilis multitudo praeterfluit. Quae paludes praebent pluribus monachorum gregibus optatos solitariae conuersationis sinus, quibus inclusi, non indigeant solitudine eremi: ex quibus sunt sancti monachorum patris Benedicti caelices cenobitae, in loco celebri hac tempestate.

Cap. 1.

for. * vberis

millia, pro milliaria.

Sed ut ad propositum reuertamur, huic provinciae tam feraci, quam diximus Eastengle vocabulo nuncupari, praesuit sanctissimus Deoque acceptus Eadmundus, ex antiquorum Saxonum nobili prosapia oriundus, a primaeuo suae aetatis tempore cultor veracissimus fidei Christianae. Qui aetatis Regibus editus, cum bonis polleret moribus, omnium comprouincialium vnanimi fauore non tantum eligitur ex generis successione, quantum rapitur, ut eis praesesset sceptrigera potestate. Nam erat ei species digna imperio, quam serenissimi cordis iugiter venustabat tranquilla deuotio. Erat omnibus blando eloquio affabilis, humilitatis gratia praclarus, & inter suos coetanos mirabili mansuetudine residebat dominus absque vlllo fastu superbiae. Iamque vir sanctus praeserebat in vultu, quod postea manifestatum est diuino nutu: quoniam puer toto conamine virtutis arripuit gradum, quem diuina pietas praeserebat martyrio finiendum.

Cap. 3.

Egregia S. Regis Eadmundi doctores.

Nactus vero culmen regiminis, quantae fuerit in subiectos benignitatis, quantae in peruersos districtiois, non est nostrae facultatis euoluere, qui eius minima, quo conueniret sermone, non possumus expedire. Siquidem ita columbinae simplicitatis mansuetudine temperauit serpentinae calliditatis astutiam, ut nec antiqui hostis deciperetur

Cap. 4. Lenitas & severitas S. Eadmundi.

Handwritten text in large letters: ER IUS, followed by other faint markings.

retur simulatione fraudulenta, nec malignorum hominum reciperet cōtra iustitiam sententias, rem quam nesciebat, diligentissimè inuestigans. Gradiensque via regia, nec declinabat ad dexteram, extollendo se de meritis: nec ad sinistram, succumbendo vitijs humanæ fragilitatis. Erat quoque egentibus dapifilis liberaliter, pupillis & viduis clementissimus pater, semper habens præ oculis dictum illius sapientis: Principem te constituerunt? noli extolli, sed esto in illis, quasi vnus ex illis. Cumque tam conspicuis in Christo & Ecclesia emineret bonorum actuum ornamentis, eius patientiam, sicut & sancti Iob, aggressus est experiri inimicus humani generis: qui eo bonis plus inuidet, quo appetitu bonæ voluntatis caret.

Cap. 5.

Benedicere rat, vnde undè sublati, ad impatientiam, si posset, erumpere cogeret, vt desperans, Deo in faciem benediceret. Fuit autem idem aduersarius, Inguar vocabulo dictus, qui cum altero, Hubba nomine, eiusdem peruersitatis homine, nisi diuina impediretur miseratione, conatus est in exterminium adducere totius fines Britannia. Nec mirum, cum venerint indurati frigore suæ malitiæ, ab illo terræ vertice, quo sedem suam posuit, qui per elationem altissimo similis esse concupiuit. Denique con-

Esa. 14.

Ierc. 1.

iuxta prophetæ vaticinium, quoddam ab Aquilone venit omne malum: sicut plus æquo didicere perperam passi aduersos iactus cadētis resera, quo Aquilonalium gentium experti sunt scuitiam: quas certum est ad eò crudeles esse naturali ferocitate, vt reserant malis hominum mitescere: quandoquidem quidam ex eis populi vescuntur humanis carnibus, qui ex facto Græca appellatione Anthropophagi vocantur. Talesque nationes abundant plurimæ infra Scythiam prope Hyperboreos montes, que Antichristum, vt legimus, secuturæ sunt ante omnes gentes, vt abque vlla miseratione pascantur hominum cruciatibus, qui characterem bestia noluere circumferre in frontibus. Vnde iam inquietando Christicolæ, pacem cum eis habere nequeunt,

Dani infesti
Christianis.

maximè Dani, Occidentis regionibus nimium vicini, quoniam circa eas piraticam exercent frequentibus latrocinijs. Ex eorum ergo genere prædicti duces Inguar &

* Norda-
nimbroſi

Hubba * Nordanhumbrosum primitus aggressi expugnare prouinciam, graui depopulatione totam peruagantur ex ordine. Quorum pessimis conatibus nullus resistere potuit ex prouincialibus, quin multarentur merita supernæ indignationis ita, agente ministro iniquitatis Hubba: quem præda facta Inguar reliquit ibi crudelitatis socium, & à boreali parte orientali subito adstans cum magna classe, ad eius quandam ciuitatem latenter appulit: quam ignaris ciuibus introgressus, ignibus cremandam dedit, pueros, senes cum iunioribus in plateis ciuitatis obuiam factos iugulat, & matronalem seu virginalem pudicitiam ludibrio tradendam mandat Maritus cum coniuge aut mortuus, aut moribundus iacebat in limine: infans raptus à matris vberibus, vt maior esset euulatus, trucidabatur coram maternis obtutibus. Furebat impius miles lustrata vrbe ardendo ad flagitiū, quo posset placere tyranno, qui solo crudelitatis studio iusserat perire innoxios.

Cap. 6.

Tyrannus à plebeijs percoratur vb: Eadmundus Rex latet

Cumque iam multitudine interfectorum Achæmeniam rabiem non tantum exarasset, quantum fatigatus in posterū distulisset, euocat quosdam plebecios, quos suo gladio credidit esse indignos, ac vbi Rex eorum tunc temporis vitam degeret, sollicitus persequatur inuestigare studet. Nam ad eum fama peruenerat, quod idem Rex gloriosus, videlicet Eadmundus, florenti ætate & robustis viribus, bello per omnia esset strenuus: & idcirco festinabat passim neci tradere, quos circumcirca poterat reperire, nè stipatus militum agmine, ad defensionem suorum posset Rex sibi resistere, qui morabatur eo tempore ab vrbe longius in villa, quæ lingua eorum Hagilidum dicitur, à qua & sylua vicina eodem nomine vocatur: existimans impijissimus, vt se rei veritas habebat, quia quantos sius funestas satelles præoccuparet ad interitum perducere, tantos, si dimidicandum esset, regius occurfus in exercitu cōtraheret minus. Classem quoque abque valida manu non audebat deserere: quoniam velut lupus vespertinis mos est, clanculo ad plana descendere, repetitis quantocrys notis sylvarum latibus: sic consuevit eadem Danorum & Alanorum natio: cum semper studeat rapto viuere, nunquam tamen indicta pugna palam contendit cum hoste, nisi prauenta insidijs, ablata spe ad portus nauium remeandi.

Cap. 7.

Quapropter circumspectus plurimum, accito vno ex commilitonibus, cum ad Regem, huiusmodi curarum tumultibus expeditum dirigit, qui exploret, quæ sit ei summa rei familiaris, improuisum, vt contigit, quærens subiugare tormentis, si eius nollet obtinere.

S U

infra, pro
astra.Dani crude
lirer depo
pulantur
Britannia.

obtemperare feralibus edictis. Ipse eum, grandi comitatu succenturiatus, lento pede subsequitur, & iniqua legationis bailuo imperat, vt timoris periculo nudus, ita incautum adoriatur: Terra marique metuendus dominus noster Inguar, Rex inuidiosissimus, diuersas terras subijciendo sibi armis, ad huius prouinciae optatum litus cum multis nauibus hyematurus appulit: atque idcirco mandat, vt cum eo antiquos thesauros & paternas diuitias, sub eo regnaturus, diuidas. Cuius si aspernaris potentiam, innumeris legionibus fultam, tuo prauiudicio & vita indignum vnquam nocuerunt, quibus nec ingens mugitus caeli, nec crebri iactus fulminum vnquam nocuerunt, fauente gratia elementorum. Esto itaque cum tuis omnibus sub hoc Imperatore maximo, cui famulantur elementa pro sibi innata clementia: quoniam nouit pijlissimus in omni negotio parcere subiectis, & debellare superbos.

Inguar tyranni superbissima ma. data ad S. Eadmundum

Quo audito, Rex sanctissimus alto cordis dolore ingemuit, & accito vno ex suis Episcopis, qui ei erat a secretis, quid super his respondere deberet, consulit. Cumque ille timidus pro vita Regis, ad consentiendum plurimis hortaretur exemplis, Rex obliquo capite desigens lumina terrae, paululum conticuit, & sic demum ora resoluit: O Episcopo, viui ad id peruenimus, quod nunquam veriti sumus? Ecce barbarus aduena districto ense veteribus nostri regni colonis imminet, & quondam felix indigena suspirando gemens taceret. Et vtinam in praesentiarum viuendo quaeque generent, ne cruenta caede perirent: quatenus patriae dulcibus aruis, etiam me occubente, superstites fierent, & ad pristinae felicitatis gloriam postmodum redirent. Cui Episcopus: Quos, inquit, opus esse superstitis patriae, cum iam hostilis gladius vix aliquem reliquerit in plena vrbe? Heberatis securibus tuorum cadaueribus, te destitutum milite, veniunt loris constringere. Quapropter Rex, dimidium animae suae, nisi fugae praesidio, aut deditiois infausto patrocinio praecaveas, hic statim aderunt rottores, quorum nefando obsequio poenas lues. Ad haec Rex beatissimus: Hoc est, ait, quod desidero, quod omnibus votis antepono, ne super sum meis charissimis fidelibus, quos cum liberis & vxoribus in lecto eorum animas furando perdidit pirata truculentus. Et quid suggeris, vt in extremis vitae desolatus meo satellite, fugiendo inferam crimen nostrae gloriae? Semper delatoriae accusationis calumniam euitaui, nunquam relictae militiae probra sustinui, eo quod honestum mihi esset pro patria mori: & nunc ero mei voluntarius proditor, cui pro amissione charorum ipsa lux est fastidio? Omnipotens rerum arbiter testis assistit, quod me seu viuum, seu mortuum nullus separabit a charitate Christi, cuius in confessione baptismatis suscepi annulum fidei, abrenunciato satana & omnibus pompis eius. Qua abrenunciatione contigit, vt ad laudem & gloriam aeternae Trinitatis tertio mererer consecrari, delibutus obcompendium perennis vitae sanctificati chrismatis perunctione: Primo quidem, accepta stola lauari salutaris: secundo, per Confirmationem exhibitam maiusculo pontificali signaculo: tertio, vbi vestra & totius populi communi acclamatione usus sum hac regni perfunctoria potestate. Sicque vnguento mysticae consecrationis tripliciter irroratus, Anglorum reipublicae decreui plus prodesse, quam praesesse, aspernando subdere colla iugo nisi diuino seruitio. Nunc simulata beneuolentia praerendit callidus suae machinationis muscipulam, qua seruum Christi irretire deliberat, maxime cum promittit, quod nobis largitas superna concessit. Vitam indulget, qua necdum careo: regnum promittit, quod habeo: opes conferre cupit, quibus non egeo. Pro his ergo nunc incipiam seruire duobus dominis, qui me sub Christo solo viuere, sub Christo solo regnare, praesentibus palatinis deuouerim?

Cap. 8.

Consulit Rex Episcopum, quid sit aduersario responsum.

Constantia optimi Regis, pro Christo mori parati. Nota hanc triplicem vntionem.

Cap. 9.

Esa. 14.

Responsum Regis Eadmundi.

Tunc conuersus ad eum, qui de conditione regni locuturus, ab impiissimo Inguar fuerat missus: Maledictus, inquit, cruce meorum, mortis supplicio dignus extiteras: sed plane Christi mei exemplum secutus, nolo puras commaculare manus, qui pro eius nomine, si ita contigerit, libenter paratus sum vestris telis occumbere. Ideo pernicipi gradu rediens festinus, domino tuo haec responsa perfer quantocyus: Bene filius diaboli patrem tuum imitaris, qui superbiendo intumescens, caelo corruit, & mendacio suo humanum genus inuoluere gestiens, plurimos suae poenae obnoxios fecit. Cuius scelerator praecipuus me nec minis terrere prauales, nec blanda perditionis lenocinijs illectum decipies, quem ex Christi institutis inermem reperies. Thesauros & diuitias, quas nobis haecenus contulit propitia diuinitas, sumat, consumat

TRIVS
ober
ober
RVIII
S

tua infatigabilis auditas: quoniam etsi hoc corpus caducum & fragile cōstringas velut
 yas fictile, vera libertas animi nunquā tibi vel ad momentū suberit. Honeſtius enim
 est, perpetuam defendere libertatem, si non armis, saltem iugulis, quām reſpoſcere
 amiſſam lachrymoſis querimonijs: quoniam pro altero glorioſum eſt mori, pro al-
 tero verò opponitur contumacia ſeruiliſ. quippè ſeruum, quaſcunq; domini con-
 ditiones accepit, acceptas ſeruare conuenit. Si eas quanlibet iniquas reſpuit, reus
 maiestatis adiudicatur ſeruilibus ſupplicijs. Sed eſto, grauis eſt huius ſeruitutis vlti-
 at grauior vlceraſio, quæ ſolet naſci ex huiusmodi infortunio. Siquidem vt nouerunt,
 qui frequentius ratiocinādo forenſibus cauſis interſunt, ex repugnātib; facta com-
 plexionis conſequētia, certum eſt, quia ſi libertas petitur, proculdubio dominus ſuo
 cōtemptu leditur. Idcirco ſeu ſpontè, ſeu inuitus de carcere ſuo meus ad calum euo-
 let liber ſpiritus, nulla emancipationis aut abalienationis ſpecie contaminatus: qui
 Regem diminutum capite, nunquā Danus videbis ad triumphum ſuperuenerit.
 Solicitas me ſpe regni, interfectis omnibus meis, acſi mihi tā dira ſit cupidio regnan-
 di, vt velim præeſſe domibus vacuis habitatore nobili, & precioſa ſupelleſtili. Vt co-
 pit tua ſena feritas, poſt ſeruulos Regem ſolio diripiat, trahat, conſpuat, colaphis ce-
 dat, ad vltimum iugulet. Rex regum iſta miſerans videt, & ſecum, vt credo, regnate-
 rum ad æternam vitam tranſferet. Vndè noueris, quòd pro amore vitæ temporali
 Chriſtianus Rex Eadmundus non ſe ſubdet pagano duci, niſi prius effectus fuerit
 compos noſtræ religionis, māleſſe eſſe ſignifer in caſtris æterni Regis.

Nō vult ſan-
 ct⁹ Dei ſub-
 di pagano
 Duci amore
 vitæ tempo-
 ralis.

Cap. 10.

Vix ſanctus vir verba compleuerat, & renūciaturus miles pedem domo extulerat,
 cūm ecce Inguar obuius iubet breuiloquio vt vratur, illi pandens per omnia arcana
 Regis vltima. Quæ ille dum exequitur, imperat tyrannus circumfundi omnem tur-
 bam ſuorum interiūs, ſolumq; Regem teneri, quem ſuis legibus rebellē iam cogno-
 uerat. Tunc ſanctus Rex Eadmundus in palatio vt membrum Chriſti, proiectis armis,
 capit, & vinculis arctioribus arctatus, conſtringitur, atque innocens ſiſtitur ante
 impium ducem, quaſi Chriſtus ante Pilatum præſidem, cupiens eius ſequi veſtigia,
 qui pro nobis immolatus eſt hoſtia. Vincitū itaq; multis modis illuditur, ac tandem

Sanct⁹ Rex
 à Barbaris
 capitur &
 alligatur.

Flagris dire-
 ca dicitur.

Telis con-
 foditur.

ſuſtigatus acri inſtantia, perducitur ad quandam arborem vicinam: ad quam religa-
 tus, flagris diſſiliſſimis diutiſſimè vexatur, nec vincitur, ſemper Chriſtum innocendo
 ſtebilibus vocibus. Quare aduerſarij in furorem verſi, quaſi ludendo ad ſignum, cum
 toto corpore ſagittarum telis confodiunt, multiplicantes acerbitatem cruciatūs cre-
 bris telorum iactibus: quoniam vulnera vulneribus imprimēbant, dum iacula in oculis
 locum habent. Sicque factum eſt, vt ſpiculorum terebratis aculeis circumſoſſus pal-
 pitans dorreret, velut aſper hericius, aut ſpinis hirtus carduus, in paſſione ſimilis Se-
 baſtiano egregio martyri. Cumque nec ſic Inguar furcifer eum lanitiſ aſſenſum præ-
 bere conſpiceret, Chriſtum inſclamantem iugiter, liſtori mandat protinus, vt ampu-
 ter caput eius. Ille ſeminecem, cui adhuc vitalis calor palpitabat in tepido pectore,
 vt vix poſſet ſubſiſtere, auellit cruento ſtipiti feſtinus, auulſumque reſectis coſtarum
 latebris præ punctiōibus crebris, acſi raptum eculeo, aut ſauis tortorum vngu-
 lis, iubet caput extendere, quod ſemper fuerat in ſigne regali diademate. Cum-
 que ſtaret mitiſſimus, vt aries de toto grege electus, volens felici commercio mu-
 tare vitam ſeculo, diuinis intentus beneficijs, iam recreabatur viſione internæ lucis,
 qua in agone poſitus, ſatiari cupiebat attentius. Vndè inter verba orationis eum ar-
 repto pugione ſpiculator vno icū decapitando, hac luce priuauit. Atque ita duo-
 decimo Calendas Decembris Deo gratiſſimum holocauſtum Eadmundus, igne paſ-
 ſionis examinatus, cum palma victoriæ & corona iuſtitia, Rex & martyr intrauit Se-
 natum curiæ cæleſtis.

Caput ei
 amputatur.

Cap. 11.

Taliſque exitu Crucis mortificationem, quam iugiter in ſuo corpore Rex perſe-
 Chriſti Domini ſui ſecutus veſtigia, conſummauit. Ille quidem purus ſceleris, in co-
 lumna, ad quam vincitū fuit, ſanguinem non pro ſe, ſed pro nobis flagellorum ſuo-
 rum ſigna reliquit: iſte pro adipiſcēda gloria immarceſcibili cruentato ſtipite ſimiles
 pœnas dedit. Ille integer vitæ, ob detergendam rubiginem noſtrorum facinorum,
 ſuſtinuit benigniſſimus immanium clauorum acerbitatem in palmis & pedibus:
 iſte propter amorem nominis Domini, toto corpore grauib; ſagittis horridus,
 & medullitūs aſperitate tormentorum dilaniatus, in conſeſſione patienter perſiſtit,
 quam ad vltimum, accepta capitali ſentētia, finiuit. Cuius corpus ita truncum & acu-
 leis

S U

leis hirsutum relinquentes, cum suo authore Dani ministri diaboli, illud caput sanctum, quod non impingauerat peccatoris oleum, sed certi mysterij sacramentum, in syluam, cui vocabulum est Hagilefdun recedentes absportauerunt, ac inter densa veprium fruteta longius proiectum oculuerunt, id omni sagacitate elaborantes, ne à Christianis, quos vix paucos reliquerant, sacratissimum corpus martyris cum capite, pro tumulatio modulo honestè traderetur sepultura. Huic autem spectaculo tam horribili quidam nostræ religionis delitescendo interfuit, quem subtractum, vt credimus, paganorum gladijs, diuina prouidentia ad manifestandum huius rei indaginem referuauit, licet omnino ignorauerit, quid de capite factum esset, nisi quod cum eo carnifices Danos interiorem syluam petere conspexisset.

Caput eius sanctissimū impij illi in vepribus abijciunt.

Quamobrem quantula cunque reddita Ecclesijs pace, cœperunt Christiani de latibus confurgere, diligenti inquisitione satagentes, vt caput sui Regis & martyris inuentum reliquo corpori vnirent, & iuxta suam facultatem condigno honore reconderent. Siquidem pagani abeuntibus, & depopulationi quoquo locorum operam dantibus, illud corpus sanctissimū adhuc sub dio positū, facillimè est reperiunt in eodem campo, vbi Rex occubuit, cōpleto cursu sui certaminis. Quò, propter antiquam beneficiorum memoriam, & ingenitam Regis clementiam, populi vndique gratuito confluentes, cœperunt in cœsto animo grauius ferre, quòd caruissent tanta corporis portione. Quorum animis superna inspirauit benignitas, postquam audiuerunt illius verba vilia, qui tantæ visionis, vt dictum est, particeps adfuerat, vt collecta plurimum multitudo, quaquaversum per inuia syluarum expirarentur, si ad id loci deuenire contingeret, quo viri sancti caput iaceret. Pro certo etenim omnibus verè sapientibus inerat, quòd alienæ seclæ cultores inuidendo nostræ fidei, sustulissent caput martyris, cum iam possent intra densitatem saltus abscondissent, aut vili cœspite obrutum, aut auibus & feris deuorandum. Cum que inuito consilio omnes pari affectu ad id concurrerent, decreuerunt vt cornibus vel tubis ductilibus singuli contenti essent, quatenus circuncirca peruagantes, vocibus aut tubarum strepitu sibi mutuo inuenerent, ne aut lustrata repeterent, aut non lustrata desererent. Quod vt factum est, res dicta mirabilis & seculis inaudita contigit. Quippè caput sancti Regis longius remotum à suo corpore, prorupit in vocem absque fibrarum opitulatione, aut arteriarum precordiali munere. Vespillonum sanè more pluribus pedetentim inuia perlustrantibus, cum iam possent au diri loquens, ad voces se inuicem cohortantiū, & vtpote socij ad socium, alternatim clamantium, Vbi es? illud respondebatur, designando locum, patria lingua dicens: Her, her, her: quod interpretatū Latinus sermo exprimit: Hic, hic, hic. Nec vnquam, ea dem repetendo, clamare desinit, quoad omnes ad se perduxit. Palpitabat mortuæ linguæ plectrū intra meatus faucium, manifestans in se Verbigenæ magnalia, qui rudenti a seclæ humana compegit verba, vt increparet prophetæ insipientiam. Cui miraculo rerum conditor aliud annexit, dum caelesti thesauro insolitum custodem dedit. Quippè immanis lupus eo loci diuina miseratione est reperiens, qui illud sacrum caput inter brachia complexus, procumbebat humi, ex cubitas impendens martyri. Nec sibi depositum permisit lædere quampiam bestiarum, quod inuolabile, solotenus prostratus, oblita voracitate, seruabat attentius. Quod stupefacti videntes qui confluerant, beatissimum Regem & martyrem Eadmundum, illi viro desideriorum iudicauerunt meritis similem, qui inter esurientium rictus leonum, illæsus spreuit minas insidiantium.

Cap. 12.

Inuestio corporis eius.

Nota illustris in primis miraculum.

Item in capitulis. Num. 22. 1. Pet. 2.

Aliud haud vulgare miraculum.

Dan. 6. 14.

Cap. 13.

Sepultura eius.

Assumentes ergo vnanimi deuotione quā inuenerant inestimabilis precij margaritam, cum profusus præ gaudio lachrymarum imbribus, rerulerunt ad suum corpus, benedicentes Deum in hymnis & laudibus, prosequente vsque ad locum sepulcri lupo, earundem reliquiarum custode & baiulo. Qui eis à tergo imminens, & quasi properdito pignore lugens, cum neminem etiam irritatus læderet, nemini importunus existeret, nota dilectæ solitudinis secreta illæsus repetijt: nec ulterius in illis locis lupus, specie tam terribilis, apparuit. Quo tandem recedente, cum summa diligentia & omni sagacitatis studio aprantes, quibus creditum est, caput corpori sancto, pro tempore tradiderunt vtrunque pariter iunctum competenti mausoleo. Quo loco etiam, adificata vili opere desuper basilica, multis annis requieuit humatus, donec sedatis omnino bellorum incendijs, & valida tempestate persecutionis, cœpit respirare religiosa pietas fidelium, crepta de pressuris tribulationum. Que vbi tempus opportunum inuenit,

TRIVS

RVIII

5

inuénit, deuotionem, quam erga beatissimum Regem & martyrem Eadmundum habuit, operum exhibitione multipliciter propalauit. Idem nanque sanctus sub villi tugurio sanctificata domus, cuius esset apud Deum meriti, crebris manifestabat miraculorum signis. Quibus rebus permota eiusdem prouinciae multitudo, non solum vulgi, sed etiam nobilium, in villa regia, quae lingua Anglorum Bedricegucord dicitur, Latina verò Bedrici curtis vocatur, construxit permaximam miro ligneo tabulatu ecclesiam, ad quam eum, ut decebat, transtulit cum magna gloria.

Miracula ad tumulti sancti regis. Currim, pro chorte.

Cap. 14. Praeclatum in primis miraculum.

Riga, prolixa.

eccē crescit: pili & vngues in eius exanimicor pote.

Cap. 15.

Obserua piam deuotionem.

Sacrilegi diuinitus puniuntur.

Prou. 14.

4 Reg. 6.

1. Cor. 6.

Sed mirum dictū, cum illud preciosum corpus martyris putrefactum putaretur ob diuturnum spatium transacti temporis, ita sanum & incolume est repertum, ut non dicam caput redintegratum & compaginatum corpori, sed omnino in eo nihil videris, nihil cicatricis apparuerit. Sicque cum reuerentia nominandus sanctus Rex & martyr Eadmundus, integer & viuenti similis, ad praedictum locum est translatus, ubi adhuc in eadem forma expectat beatæ resurrectionis gaudia repromissa. Tandem in eius collo, ob signum martyrii, rubet vna tenuissima riga in modum filii coccinis, sicut testari erat solita quaedam beatæ recordationis femina, Osuuen vocabulo dicta: quæ paulò ante hæc nostra moderna tempora, apud eius sacrosanctum tumulum ieiunijs & orationibus vacans, multa transegit annorum curricula. Cui venerabili feminae aut diuina reuelatione, aut nimia deuotione mos inoleuit, ut pateficeret beati martyris sepulcro, quotannis in Dominica cœna eius attendendo præcederet capillos & vngues. Quæ omnia diligenter colligens, & in capsella recondens, non neglexit quandiu vixit, excolere mira affectione, posita super altare eiusdem ecclesie, ubi adhuc referuantur debita veneratione.

Sed & beatæ memoriæ Theodredus, eiusdem prouinciae religiosus Episcopus, qui propter meritorum prærogatiuam Bonus appellabatur, quod de incorruptione sancti Regis diximus, tali ordine est expertus. Cum, ut narrare adorati sumus, præfato loco, martyris tumulationi congruo, à quibusque, religiosis multa conferrentur donaria, & ornamenta in auro & argento preciosissima: quidam malignæ mentis homines, omnis boni immemores, aggressi sunt sub nocturno silentio eandem infringere basilicam latrocinandi studio. Fuerunt autem octo, qui absque, vlla reuerentia sancti, decreuerant satisfacere suæ vesanae voluntati, rapiendo furtim omnia, quæcunque inuenissent sibi vtilia intra eiusdem monasterij septa. Vnde sumptis machinis & quibuslibet vtilibus, quibus ad id perficiendum habebant opus, quadam nocte aggrediuntur præmeditata facinus, & stantes in atrio ecclesie, diuerso conatu vnuiquisque, instat conceptæ nequitia. Quorum alius scalam postibus applicat, ut per insertam fenestram se ingerat: alius cum lima aut fabrilis malleo instat feræ aut pessulo: alij cum vangis & ligonibus suffossionem parietis machinantur. Sicque disposito opere, cum singuli ceptatim insudant pro virium facultate, sanctus martyr eos ligat in ipso suo conamine, nec pedem loco possent mouere, nec arreptum officium deserere: sed alius cum sua scala pendere sublimis in aere, alius palam incuruus fossor fieret, qui ad id operis furrius venisset. Interea quidam matriculariorum, qui intra basilicam iacebat, somno excitus, lecto pro cubebat inuitus, quem martyris potentia suo conatu vinxerat, suis obuius factis mirabilibus sonus fragoris creber, custodis pulsaret aures interitus. Sed quid dicam, non posse surgere, quando nec in vocem poterat erumpere? Tandem manè adhuc persistentes fures in cepto opere, comprehensi à pluribus, traduntur vinculis arctioribus, & tandem prædicti sancti Episcopi Theodredi iudicio subduntur. Qui in præmeditatus sententiam dedit, quam se dedisse postea omni tempore vitæ suæ poenituit. Nam omnes simul iussit affigi patibulis, eò quòd ausi fuissent vitæ sancti Eadmundi martyris furtiuè ingredi, non reducens ad memoriam, quod Dominus per prophetam admonet: Eos, qui ducuntur ad mortem, eruere nè cesses. factum quoque Elisci prophetae, qui latrunculos de Samaria pastos pane & aqua, remisit ad propria, dicens Regi volenti percutere ilicò, quòd non eos cepisset in gladio & arcu suo. Apostoli etiam præceptum, quod dicit: Secularia negocia si habueritis, contempribiles qui sunt in Ecclesia, id est, viros seculares, constituite ad iudicandum. Vnde Canonum authoritas prohibet, nè quis Episcopus, aut quilibet de Clero, delatoris fungatur officio: quoniam satis dedecet ministros vitæ caelestis, assensum præbere in mortem cuiuslibet hominis. Quamobrè prædictus Episcopus in se reuersus, grauitèr indoluit, & sibi poenitentiam indicens, diutius se grauibus lamentis dedit. Quæ tandem peracta poenitentia, populis suæ dioceseos mandat, mandando conuocat,

contio-

contocando suppliciter persuadet, vt triduo a ieiunio a se diuina indignationis iracundiam remoueat, remouendo auertant: quatenus sacrificio spiritus contribulati placatus Dominus, illi suam gratiam concederet, qua corpus beati martyris tangere & leuare auderet: qui licet tantis virtutibus floreret in mundo, vili tamen & sibi incongruo continebatur mausoleo. factumque est: & illud sanctissimi Regis corpus congruo dilaceratum & truncum, ita vt iam retulimus, vnitum & incorruptum reperit, tenet, lauit, & rursum nouis & optimis vestibus indutum, ligneo locello reposuit, benedicens Deum, qui mirabilis est in sanctis suis, & gloriosus in omnibus operibus suis.

Nec piget referre de quo dam magna potentia viro, Leofustano vocabulo, qui iuuenilis aetatis impetum non refrenans, ad id flagitij lasciuendo prorupit, vt sibi quendam singularis potentia authoritate praeceperet ostendi corpus tanti martyris. Cumque inhiberetur a pluribus, maxime tamen a suis fidelibus, praeualuit imperium eius: quoniam propter arrogantiam suae nobilitatis, omnibus erat terrori. Reserato ergo locello, adspexit, adspexit, & eodem momento in amentiam versum, tradidit illum Deus in reprobum sensum: ac poena sua didicit, quia praesumpsisset quod non licuit. Quod audies pater eius, vir religiosus admodum, cui erat Alfgarus vocabulum, exhorruit facinus flagitiosissimum, ac martyri gratias retulit, filiumque a se remouit.

Qui tandem ad summam inopiam perductus, iudicio Dei vitam finiuit, a vermibus contemptus. Sicque sanctus Rex & martyr Eadmundus omnibus innotuit, non se esse inferiorem meritis Laurentij beati Leuitae & martyris: cuius corpus, vt refert beatus pater Gregorius, cum quidam seu digni, seu indigni leuare volentes conspicerent, contigit vt septem ex eis ibidem subita morte perirent. O quanta reuerentia locus ille dignus existit, qui sub specie dormientis tantum Christi restem continet, & in quo tanta virtutes sunt, & factae esse referuntur, quantas hac tempestate apud Anglos nusquam alibi audiuimus: quas ego breuitatis studio praetereo, ne alicuius fastidiosi offensam incurrerem iusto prolixior, credens ista posse sufficere, quae dicta sunt, ardentis desiderio eorum, qui praeter Deum huius martyris patrocinio nil praeferrunt. De quo constat, sicut & de alijs sanctis omnibus, iam cum Christo regnantibus, quod licet eius anima sit in caelesti gloria, non tamen per visitationem die noctuque longae est a corporis praesentia, cum quo promeruit ea, quibus iam perfruitur, beatae immortalitatis gaudia. Nam dum in aeterna patria ei iungitur, qui vbiq; totus est, de eo habet posse, quicquid habuerit & velle, praeter id solum, quod in insatiabili desiderio concupiscit, vt per resurrectionem circumdetur stola demutatae carnis: quoniam tunc erit perfecta beatitudo sanctorum, cum ad id fuerit, Christo largiente, peruentum.

Sed de hoc sancto martyre aestimari licet, cuius sit sanctitatis in hac vita, cuius caro mortua praefert quoddam resurrectionis decus sine sui labe aliqua: quandoquidem eos, qui huiuscemodi munere donati sunt, extollant Catholici patres suae relationis in diculo, de singulari virginitatis adepto priuilegio: dicentes quod iusta remuneratione etiam hic gaudent praeter morem de carnis incorruptione, qui eam usque ad mortem seruauerunt, non sine iugis martyrij valida persecutione. Quid enim maius sub charitate Christianae fidei, quam adipisci hominem cum gratia, quod habet Angelus ex natura? Vnde diuinum oraculum quasi singulari quodam dono re-promittit, quod virgines sequentur Agnum, quocumque ierit. Considerandum igitur, quis iste fuerit, qui in regni culmine inter tot diuitias & luxus seculi, semetipsum, calcata carnis petulantia, vincere studuit, quod eius ostendit caro incorrupta. Cui humano obsequio famulantes, satagant illi ea placere munditia, quam ei perpetuo placuisse manifestant membra incorrupta, & si non possunt virgineo flore pudicitiae, saltem expertae voluptatis iugi mortificatione. Quoniam si illa sanctae animae inuisibilis & illocabilis praesentia alicuius famulantium spurcicia offendantur, timendum est, quod propheta terribiliter comminatur: In terra sanctorum iniqua gessit: & ideo gloriae Domini non videbit. Cuius terrore sententiae permoti, huius sancti Eadmundi Regis & martyris imploremus patrocinium, vt nos cum sibi dignis famulantibus expiet a peccatis, quibus meremur supplicium, per eum, qui viuus & regnat in secula seculorum, Amen.

Hoc loco sequebatur Libellus de Miraculis S. Eadmundi Regis & martyris, sed alio, vt e quidem sentio, authore: qui quod verbosior esset, & non pauca Libelli capita decissent, eum ob vitandam prolixitatem omisimus.

Corpus S. Regis post multa annorum curricula inuenitur vnitum & incorruptum. Plal. 68. Cap. 16.

Temeritas viri potestis terribiliter castigatur.

Lib. 3. Epist. 30. vbi dicitur omnes intra decem dies mortui.

Assumpto corpore, perfecta erit beatitudo sanctorum. Cap. 17.

Virginitatis priuilegium.

Apoc. 14.

Esa. 26.

LIBELLUS DE MIRACULIS S. EADMONDI REGIS & MARTYRIS

DE SANCTO SYLVESTRO CAVILLONENSI
EPISCOPO, EX DIVI GREGORII ARCHIEPISCO.
pi Turonensis De gloria Confessorum, Cap. 85.

Novēbr. 20.

Multi aegri
meritis san-
cti Sylvestri
sanantur.

BEATISSIMVS verò Syluester Cauillonēsem rexit Ec-
clesiam: qui quadragintaduobus annis sacerdotio min-
istrato, plenus dierum atque virtutum migravit ad Domi-
num. Habuit autem leſulū funibus subtilibus innexam
sub quo cum semel atque iterum infirmi, siue quartana
siue varijs febribus oppressi, subderentur, statim virtute
iunitus indita sanabantur. Idcirco hic leſulus in ecclesi-
acrarium deportatus, simili virtute nitescit. Multi enim
(sicut oculis proprijs inspexi) abscissis de funibus illis parti-
culis in longinquum deferebant, ipsisque super infirmo-
rum locatis, sanitatis adesse beneficium contuebantur. Na-
m mater mea ab hoc decisam particulam vt puellæ à frigorij febriticanti collo depo-
si fecit, morbo extemplo depresso, puellam sanam adspexit.

VITA S. BERWARDI EPISCOPI HILDE-
SIENSIS SIVE HILDESEMENSIS, AVTHORE
Tangmaro presbytero, eius præceptore.

Novēbr. 20.
Cap. 1.
Osdagus
Episcopus
Hildesemē.

SANCTVS Beruuardus puer egregie indolis, claro Sa-
xonum sanguine ortus, ex filia Adelberonis Palatini Co-
mitis, traditur domino Osdago Hildesemensi Episcopo ad
suo aũculo religioso Diacono Folckmaro, post quoque
Traiectensi Episcopo: & amborum diligentia meæ par-
uitati, scilicet Tangmaro presbytero, (qui & hæc scripsi,
qui primicerius scholæ præeram puerorum) literis imbu-
endus, moribusque instruendus commendatur. Quem
omni deuotione cum suscepissem, intellectus illius capa-
citatem primò diuinæ paginæ leuiori lacte tentandam
estimaui. Mox itaque, vt de S. Daniele legitur, inueni in il-

Dan. 1.
Diligentif-
simè literis
studet puer
Beruuardus

lo decuplum in omni diligentia super coætuos suos. Mirum nempe in modum tene-
ra ætas cælesti irradiata lumine, subtili meditatione interiora diuinæ sapientiæ iugis
studio rimabatur: nunc communi studio cum alijs, nunc quos diligentiores in sancta
exercitatione cernebat, familiaritè seorsum assumens, propositis quæstionibus, ser-
pulosâ quaque ad medullam euentilabat: more prudentissimæ apis singulas lectio-
nes, quas in scholis diuersis in libris exponebam, remotiori loco sedens, intento au-
ditu captabat, quas tamen, pueris confidens, felici furto perfectè docebat, & illorum
scientiæ imprimebat.

Cap. 2.

Venerabilis igitur dominus Osdagus Episcopus, magnū quid futurum in illo præ-
uidens, Exorcistam eum ordinauit, diligentius me exhortans, etiam atque etiã curam
illius vt agerem. Quamobrè illum, interdum in seruitium domini Episcopi extra
monasterium excedens, mecum ducebam, vt illius ingenium, quod in multitudine
epheborum discernere, atque ad votum meum discutere non potui, illis remotis sin-
gulari studio subtilius diligentiusque euentilarem: mirumque in modum varijs vir-
tutum pigmentis ornata ex illo responsa tuli. Nam sæpè totum diem inter equitanti-
um studijs detruimus: nunc legendo, sed breuius quàm soliti essemus in scholis:
nunc poësi nos exercendo, per viam metro lusimus: indè ad profaicam palastram
exercitium alternantes, interdum simplici contextu rationem contulimus, sæpè syl-
logisticis sophismatis insudauimus. Ille quoque crebrò me, etsi verecundè, acutis ra-
men & ex intimo aditu philosophiæ prolatis quæstionibus, sollicitabat. Penè autè mult-
la hora, ne refectiois quidem, desidiæ illū arguebat. Et quamquàm viuacissimo igne
animi in omni liberali scientia flagraret, nihilo minùs tamen & leuioribus artibus,
quas mechanicas vocant, studium impertiuit. In scribendo verò apprimè enituit
picturam etiam limatè exercuit: fabrili quoque scientia & arte cluoria, omnique
structura

Etiã mecha-
nicis artib⁹
excellit.

S U

structura mirificè excelluit, vt in plerisque ædificijs, quæ pompatico decore composuit, post quoquè claruit. In negocijs verò domesticis, & ad vsum familiaris rei pertinentibus, vicia ciffimus executor, acsi his à puero innutritus, calluit.

Anus autem eius Adelbero Palatinus Comes, hunc præclarū adolefcentem in affectum filij sibi adoptauit, quia in eo salutaris consilij stationē saluberrimam reperit. Adeptus verò à Vuillegiso venerabili Archiepiscopo Subdiaconatus gradū, aliquandū cum illo conuersatus est: & cum propter morum honestatem ac vitæ probitatem, religionis in illo profectum sentiret, Archiepiscopus Diaconum illum ordinauit, interfectoque non longo spatio, presbyterij cum honore sublimauit. Reuersus indè ad præfatam Comitum, amantissimè ab illo susceptus est: cui tanta ille humilitate ac instantia in seruiabat, vt ceteris refrigerandi causa interdum remotis, ipse dies noctesque continuas indefessus ei adhereret, & ægri senis imbecillitatem patientissimè tolleraret, inter ipsum & familiā medijs incederet, salutaribus monitis illos informans, & curam illorum apud Comitem vigilanti benignitate frequentans. Pro paterno quoque affectu ad filios Comitum totum se profudit, magnamque inter illos gratiam conciliabat. Et quanuis in huiusmodi familiaritate inuidia facilè subrepat, hanc ille tamen maxima cautela in plerisque declinabat. Inter patrē quoque & filium, dominum videlicet Episcopum, internuncius sæpè discurrebat, magnamque inter illos familiaritatis gratiam conflat. Ipsi quoque Episcopo tantum complacuit, vt Dauentrensi cœnobio sua vice illum præponere vellet: sed ipse imbecillis aui infirmitatem sustentare, quàm Episcopales delicias appetere, malebat.

Cap. 3.

Initiatur sacerdotie.

Cap. 4.

Fit præceptor Othonis. Imp.

Creatur Episcopus Hildesienfis.

Quo defuncto, ad palatium se contulit, seruiturus Othoni eius nominis tertio Imperatori, qui septennis adhuc puer, cū venerabili matre domina Theophania Augusta rebus preerat. A qua benignè suscipitur, atque in breui summæ familiaritatis locum apud illam obtinuit, adeo vt dominum regem fidei illius, literis imbuendū, moribusque instituendum, consensu cunctorum Præcerum, commendaret. Interea domina Imperatrix, maximo dolore totius regni, rebus humanis excessit. Vnde dominus utroque parente orbatus, totum se regendum in stationem fidissimi magistri contulit: quem familiaritate complectebatur præcipua, nec ab vilo inferiùs tractari patiebatur, quem vniuerso virtutum decore respersum venerabatur. Per idem tempus venerabili Episcopo Osdago decedente, hic religiosus vir Beruuardus, votis omnium ad pontificatum eligitur. Anno igitur Dominicæ incarnationis noningentesimo nonagesimo tertio, Indictione sexta, à Vuillegiso Archiepiscopo Episcopus Hildesimensis Ecclesiæ ordinatur octauo decimo Calendas Februarij.

Adeptus itaque pontificatum, quanta continentia iuvenile corpus ad virtutum culmen coegerit, dici non potest: modum in cunctis agendis præcipuè amplectens, iuxta illud sapientis, Nè quid nimis. Morum quoque grauitate mirificè senes ipsos superabat, adeo vt subditos seueritatis censura ad agenda in plerisque instituerit. Frugalitatem verò in appetendis ciborum delicijs, in eo laudare vix vllus sufficit. Tempore verò nocturnæ quietis, fratris * compositis, lectioni interdum intendebat: sæpè somnum interrumpens, furtiua orationi, donè clerici ad matutinos hymnos consurgerent, vacabat: hymnisque expletis, multoties psalmodiam in diurnum vsque crepusculum extendebat. Deindè aliquantulum pausans, corpusculum recreabat, donèc itèr diluculo canonicum cursum Primæ horæ in ecclesia persoluebat. Quo expleto, quasi regulariter sub disciplina constitutus, capitulum cum fratribus adiit, feriam quoque & lunationem, nominaque fratrum, quorū annualis memoria instabat, quotidie recitari iubebat. Oratione verò peracta, circa Tertiam horam ad Missarum solennia festiua celebratione processit, & magna animi contritione seipsum totum Domino profudit. Indè in publicum progressus, forenses causas & oppressorum negocia breuiter examinabat, quia ingenio ac facundia apprimè pollebat: habuitque clericum dispensatorem, qui eleemosynæ ac pauperibus præerat: quorum multitudinem, centenos videlicet, vel eo amplius dietim abundantissimè victu refecit. Plerosque etiam vel argento, aut cæteris subsidijs, prout facultas concessit, subleuabat. Indè officinas, vbi diuersi vsus metalla fiebant, circumiens, singulorum opera librabat, donèc circa Nonam ritè omnibus peractis, cum timore ac Domini benedictione ad mentem, fratrum populique, stipatus frequētia, consedit, non pompaticè quidem, sed religiofo silentio cunctis ad lectionem intentis, quæ inter cœnandū non breuis legebatur. Infirmis quidè fratribus & senio confectis benedictionē de manu sua hilariter dirigebat,

Cap. 5.

* compositis
Eius prolixæ vigilie & preces.

Amplius
100. pauperes alit quotidie.

IRIUS
Beru
Beru
RVIII
5

NSI
O.
exit
o min
Domi
nem
tanam
ture
eccl
ti eni
lis par
firm
. Nat
depa
De
aro Se
ini Co
copod
uoque
ex par
scripsi,
imbu
Quem
scapa
ndam
ni in il
a teno
tiaz iug
i sanctu
s, scri
lectio
nto au
llorum
lo præ
curam
pi extra
itru dine
tis, sine
rijs vit
quitan
cholis:
astram
epè sly
utis ra
rè nult
o igne
rtibus,
nituit,
ni que
uctura

1. Cor. 9. rigebat, cum tamen nullum egenum in vrbe vel suburbio, quem scire posset, huiusmodi pietate priuaret. Ita quippè, iuxta Apostolum, omnia omnibus esse desiderabat, vt omnes Christo lucrificeret.

Cap. 6. Arduum & difficile est, quotidianum eius studium verbis perfringere, quia omninif u inter diem noctemque in diuinis perstabat. Nihilominus quoque cunctos sibi adherentes, ad huiusmodi negocium impellebat: nec aliquid artis erat, quod non attentaret, etiamsi ad vnguem pertinere non valeret. Scriptoria nanque arti non in monasterio tantum, sed & in diuersis locis studebat. Vndè & copiosam bibliothecam tam diuinorum, quam philosophicorum codicum comparauit. Ingeniosos etiã pueros secum vel ad chortem ducebat: quos quicquid dignius in vlla arte occurrebat, ad exercitium impellebat. Et cum in Christi gazophylacio quecunque idonea sciuit, fidei deuotione congereret, non minus tamen Cæsari, iuxta Euangelium,

Matt. 22. sua perfoluebat. Nam tertio Othoni Imperatori, *beneuolentissimo atque amicissimo animo, pro scire ac posse, obsequabatur. Saxonia quippè magna ex parte piratarum caterorumque barbarorum feritate depopulata, continuis latrocinantium incursibus sine intermissione patebat. Quam pestem depellere magno suo fuorumque periculo instabat, & nunc cum alijs, interdumque cum suis solis super eos irruens, fortiter illos attriuit. Demùm diuino instinctu munitiunculã admodum munitam extraxit: in eaq; copijs militum dispositis, barbarorũ impetum repulit, populumque deuoti hostili feritate liberauit. Hac autem industria sacerdotis Christi barbarico tumultu illis locis eliminato, acrius in circumsta loca debacchati sunt. Quibus vigilantissimus Dominici gregis pastor, vt fortis gigas se opposuit, & in rure Vuirinholt nuncupato, vbi tutissima illorum statio fuerat, præsidium munitissimum instituit, copias quoque militum cum necessarijs rebus abundantissimè collocauit. Diuina itaque gratia periculosissimum locum populo Dei fecit tranquillum, itã vt omni spurcicia diabolice ac barbarice fraudis eliminata, locum hostilis incurfionis, faceret locum orationis, & in oratorium Deo consecraret in honorem sancti Lamberti pontificis ac martyris.

Cap. 7. In prædijs autè Ecclesiæ suæ tanta conegessit, vt triginta vel plures præcipuas chortes cum litorum ac colonorum familijs, clarissimis ædificijs prænitentes compararit, cum in alijs innumerabilibus locis decem mansos vel octo, aut minus, aut plus, prout causa acciderat, conferret. Antiqua nanque loca, ab antecessoribus suis possessa, quæ ille inculca reperit, optimis ædificijs collustrauit. Ecclesiam quoque suam miro studio decorare ardentè instabat. Vndè exquisita tam lucida pictura tam parietes, quam laquearia exornabat, vt ex veteri nouam factam putares. Fecit & ad solennem processionem in præcipuis festis Euangelia, auro & gemmis clarissima: thymiama

* onychino * onyche, alterum verò crystallinũ mira industria composuit. Coronam quoque auro argentoque radiantem miræ magnitudinis in facie templi suspendit: ciuitatemque muro ac turribus munire inchoauit. Paruam etiam ecclesiam valdè splendidam extra murum in honore viuificæ Crucis extruxit, cuius etiam aliquam partem, largiente domino tertio Othone Augusto Imperatore, ibidem clarissimis gemmis auroque purissimo inclusam condidit: vbi etiam diuina pietas plurima signorum miracula per virtutem S. Crucis ostendit. Er cum venerabilis pontifex Beruuardus thecam auro gemmisque lautissimam, in qua viuificum lignum includeret, pararet, ac eum tribus particulis sancti ligni quartam, si fieri posset, excidere tentaret, vt per singulas apsidet portiones conderet, nec gracilitas, nec paruitas quacunque ex causa sectionẽ admitteret, ecce subito inter manus eius quarta particula eiusdem sacratissimi ligni, Angelico, vt creditur, ministerio delata apparuit. Mox igitur lætus præful, lignum sanctum per quatuor apsidet parauit. O quanti inde potantes, ardorem vehemētissimę febri sapius virtute sanctæ Crucis restinxerunt? Multoriet quoque obortam acris inaequalitate pestilentiam fideles hoc viuifico ligno se suaque lustrantes sedauerunt: multaque virtute huius sanctissimi triumpho sunt quotidiana remedia.

Cap. 8. Monasterium quoque in septentrionali parte ciuitatis Hildesemensis, in loco quodam squalido, ac feris & brutis animantibus coaptato, tora deuotione & apparatus decenti instituit: quod prædijs sufficientibus dotatum, cœnobitis Deo famulantibus ibi collectis delegauit. In cuius crypta ecclesiæ sexaginta sex corpora reliquiarum, digna veneratione ab eo condita sunt. Et cum iam transitus sui diem, quẽ semper optauerat,

S U

uerat, imminere praeuideret, capellam inter facellam S. Crucis & monasterium suum
construendam, in honorem S. Martini dedicari fecit, ibidemq; pro augmento religio-
nis ipso die habitum priorem mutans, monasticæ professionis iugum suscepit. Tactus
deinde infirmitate vltima, ad eandem capellam se ferri præcepit, iustum esse asserens
ibidem vitæ terminum sortiri, vbi secularis abrenunciacionis habitu se contigisset in-
signiri. Sicitaque vir Dei beatissimus, diutina corporis molestia tritus, bonum cer-
tamen certans, cursum consummans, fidem seruans, ingressus viam vniuersæ carnis,
caelestibus admixtus est spiritibus. Qui enim quousque vixit, Domino se sacrificium
iustitiæ sacrificauit, sic plurimis magnificatus insignijs, duodecimo Calendas Decem-
bris caelesti pace quieuit. Sedit autem in cathedra Episcopali triginta annis.

Induit mo-
nasticum ha-
bitum.

Feliciter
migrat ad
Christum.

Cap. 9.
* cordete-
nus

Mox verò tati patris excessu tota ciuitas permota congemuit, & tam clerus, quam
omnis populus * medullitus indoluit. Mirum enim in modum vir iste omnibus omnia
factus est. Inter diuites & pauperes, inter elatos & humiles, authorabili quadam mo-
destia medius incedebat, & vtrouique iuste prouidus, nec mitibus intractabilis, nec
proteruis apparebat despiciabilis. Præceperat autem adhuc viuens, vt feretrum, quo
ad tumulandum corpus eius efferebatur, non pallio, vt moris est, sed cilicio tantum
operiretur. Ex quo cunctis patet, quanta vir iste à Domino etiam temporali honore
sublimatus, semetipsum humilitate depresso, cuius viuentis spiritus deuotio tam
humile obsequium defunctæ quoque carni prouiderit. More itaque Ecclesiastico
exequijs ritè celebratis, corpus Deo dilecti præfulis in crypta cœnobij, quod ipse fun-
dauerat, ante altare S. Mariæ maxima cum fidelium Christi deuotione sepelitur.

Cap. 10.

Quantis autem post hæc Dominus miraculorum insignijs confessorum suum fide-
lem glorificauerit, non est nostræ paruitatis explanare. Sed nè cuncta præterisse vi-
deamur, pauca de pluribus explicamus. Quædam enim puella miserabilem in mo-
dum tota contracta, & diuersis ægritudinibus diu vexata, admonita per somnum, ad
eius tumulum venit, & intra biduum sanata fuit. Quædam alia puella à dolore oculo-
rum est curata. Abbas cœnobij sancti Michaëlis à dolore tibiæ, eius meritis est cura-
tus. Plures quoque deuoti homines vtriusque sexus, nocturno tempore ad sepul-
crum viri Dei psalmodiæ cantus se audisse, ac luminaria diuinitus accensa vidisse, &
miri odoris fragrantiam se sensisse testati sunt.

Miracula
ad tumulū
eius.

De hoc sancto Bernuardo plura habentur tomo tertio in Vita S. Gothardi,
quare folio 101. cap. 13. in secunda editione.

CERTAMEN GLORIOSI MARTYRIS AGAPII,
EX EVSEBII CAESAREENSIS ECCLESIASTICAE

historiæ libro octauo, cap. sexto decimo, interprete
Iohanne Christophorsono Anglo.

IVARTO anno persecutionis in nos grassantis, ad duo-
decimum Calend. Decembris, hoc est, vigesimo die mens-
is qui Dius vocatur, die Veneris, in eadem vrbe Casarea,
tale facinus, dignum reuera quod literarum monumen-
tis commendetur, ipso tyranno Maximino præsentem (qui
eodem die, qui natalis suus dies erat, spectacula populo,
magno cum apparatu ac sumptu edebat) patratum fuit.
Et quia consuetudo inueterârât, vt varia, spectacula, si
etiam vnquam aliâs, præsentibus ipsis Imperatoribus sum-
ma cum magnificentia ac splendore, proponerentur spe-
ctatoribus, ad eorum animos oblectandos, eaque nouis

20. Nouêbr.

Spectacula
præsentibus
Imperato-
ribus edifo-
lita.

ac peregrinis formis, præter communem & vsitatum morem variarentur, sic vt interdum
animalia ex India & Aethiopia, aut aliundè acta in amphitheatrum introduce-
rentur: interdum viri mimicis corporis gestibus, permira animorum oblectamenta
spectantibus ostenderent: ob eam causam cum iam Imperator ipse ludos faceret,
eximium quoddam spectaculum, & quod multum haberet admirationis, in magnifi-
co eorum apparatu omninò elucere oportebat. Quod nam igitur erat istud qui-
dem? Martyr & testis nostræ in Christo religionis, adducitur in medium, strenuè pro
sola & vera pietate decertaturus, Agapius nomine: quem vnâ cum Thecla socia-

S. Agapius
in medium
adducitur,
decertaturus.

X x tum,

CRIVS
ber
ober
RV III
5

tum, bestiisque traditum ad deuorandum, paulo antè demonstrauimus. Iste aliàs è custodia eductus, simulque cum maleficis ad spectacula populo edenda conu-
ctus, cum palàm egregiè suas partes in stadio egisset, idque tèm ac sapiens, propter
quòd index post minas illi varijs temporibus oppositas, siue illum commiseratus,
siue spe propositi & sententiæ eius commutandæ inductus, ad alia semper noua cer-
tamina distulerat, tandèm ipso præsentè Imperatore denuò producitur, velut op-
portunè & commodè in illud tempus referuatus: vt hoc dictum salutare, quod Do-
minus discipulis suis, diuina præscientia prædixisset, (nimirum quòd coram Regibus
adducerentur propter testimonium eius) verè in eo completeretur.

Matt. 10.

Eccè Iudai
cum tyran-
num.
Luc. 23.
Iohan. 18.

Primum igitur in medium stadium, cum quodam malefico & scelesto homine,
quem caedis domini sui reum fuisse ferunt, vnà rapitur. Deindè hic domini sui inter-
fector, qui bestijs obijci debuisset, misericordia & clementia Imperatoris (prop-
ter ad similitudinem Barrabæ latronis, quem Seruatoris loco Iudai mortis periculo
eripiebant) nece liberatus est: & propterèa strepitu & acclamationibus totum
ideò personabat theatrum, quòd homicida Imperatoris beneficentia, non solum
feruatus esset, verùm etiam honore & libertate donatus. Cæterùm hic verè & di-
uina pietatis athleta, priuim à tyranno accersitur: deindè inficiationem suæ vo-
luntatis & instituti rogatus est: promittitur ei libertas. at ille magna voce palàm
testatur, non turpis & nefarij criminis causa, sed pietatis in Deum omnium rerum
opificem, libenter & cum voluptate omnia supplicia, quæcunque sibi imponen-
tur, se pacato & tranquillo animo subiturum. Atque hoc elocutus, dicto citius fa-
ctum exequitur: & vrsò in illum dimisso, ex aduerso veluti curriculo factus obuiam,
seipsum libentissimè vorandum dat. Post adhuc superstes spiritum ducens, in car-
cerem mittitur. vbi vno die in vita commoratus, postridiè lapidibus ad pedes eius
appensis, in medium mare demergitur. Tale Agapij martyrium fuisse constat.

Martyris
cõstantia.

Vrsò fero-
cissimo ob-
ijciatur.

In mare de-
mergitur.

S U

SANCTI PATRIS NOSTRI GERMANI
ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI ENCO-
*mium sanctissime Dei parentis, quando adducta fuit in templum
à suis parentibus, cum esset tres annos nata. Ha-
betur in tomis Aloysij per Simeonem
Metaphrastem.*

Novemb. 21
Festus dies
Præsentationis bea-
tissime Ma-
riæ.

S. Maria de-
git intra san-
cta sancto-
rum.

CCE rursus dies festus & celebris matris Domini: eccè
progressus sponsæ, in quam non cadit vlla reprehensio:
eccè primus processus futuræ eius gloriæ: eccè apertum
proœmium diuinæ, quæ eam erat adumbratura, gratiæ:
eccè clarum indicium eius eximij puritatis. Vbi enim
non sapè, sed semel solum in anno sacerdos ingrediens,
peragebat cultus mysticos: illuc ea, vt ibi perpetuò ma-
neret, à suis adducitur parentibus, & vt esset in sacris gra-
tiæ adytis. Quis rem vnquam talem cognouit? Quis vi-
dit, aut quis audiuit ex ijs, qui nunc, aut qui vnquam iue-
runt, foeminam quæ adduceretur in intima sancta san-
ctorum, ad qua vix patet aditus hominibus, vt in eis habitet & versetur? An non
hoc est euidentis demonstratio noui & alieni operis, quod in ea futurum erat postea?
Non apertum signum? non clarum indicium? Ostendant nobis, qui in eam lingua
mouent, & vident tanquam non videntes, vbinàm talia vnquam viderunt, puellam
ex professo adduci intra tertium velum, tanquam donum in quod nulla cadit repre-
hensio, vt illic habitaret assidue? eamque à diuitibus populi supplicantiibus, & à vir-
ginibus deduci, cum lampadibus adduci, à sacerdotibus & Prophetis sopinis mani-
bus excipi? Quomodo ergò noluerunt intelligere? Quomodo videntes prima, ex-
tremis fidem non habuerunt? Quomodo cum quædam noua & aliena in ea prius
vidissent, dixerunt contra ea, quæ postea facta sunt? Non enim casu & temerè fue-
runt, quæ prima in ea euenerunt, sed fuerunt omnia vltimorum proœmia. Dicant
ergò nobis, qui ex seipsis sunt in rebus inanibus sapientes, quomodo cum alia steri-
les pepererint, nullius ex ipsis filia reponitur in sancta sanctorum, nec accepta fuit à
Prophetis?